

Leeswijzer

bij de nota “Fraude- en handhavingsbeleid 2014 – 2018 gemeente Midden-Drenthe”.

Veel zaken met betrekking tot de bestuurlijke boete, terugvordering en verrekening zijn in de wet geregeld. Hierbij is geen beleidsvrijheid mogelijk. In deze leeswijzer staan met name die zaken waar de wet wel ruimte biedt voor gemeentelijke beleidsvrijheid. In deze leeswijzer wordt daarbij aangegeven waarom er in de conceptnota een bepaalde keuze is gemaakt. Op deze 15 (genummerde) punten wordt specifiek uw advies gevraagd. Het staat u uiteraard vrij om uw advies ook uit te breiden naar andere delen van de nota.

Opgemerkt dient te worden dat sommige voorstellen voor nieuw beleid, gaandeweg het proces van beleidsvorming en beleidsvaststelling al worden uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn het versturen van een zienswijzeformulier en het houden van groepsvoorlichtings-bijeenkomsten waarin aandacht is voor de Fraudewet.

Wij hopen uw raad met deze leeswijzer een helpende hand te bieden om te weten waar de mogelijkheden liggen om invloed uit te oefenen. Bij vragen hierover kunt u altijd contact met ons opnemen.

In het tweede hoofdstuk treft u de visie op fraude en handhaving aan.

1. *De vraag die voorligt is of u zich kunt vinden in deze visie die zich laat typeren als verwoord in paragraaf 2.3.*

Het derde hoofdstuk handelt over de uitvoeringspraktijk in Midden-Drenthe.

2. *De vraag die voorligt is of u zich kunt vinden in de integrale benadering vanuit het concept Hoogwaardige handhaving.*

In paragraaf 3.4.1 “Streng aan de poort bij nieuwe klanten” wordt de wettelijk toegestane mogelijkheid genoemd om bij de bijstandsaanvraag een huisbezoek af te leggen.

De gemeente zou ervoor kunnen kiezen om te gaan werken met risico-profielen om juist bij de mensen met een zogeheten verhoogd risico, een huisbezoek in te zetten. Hierbij kan gedacht worden aan het min of meer standaard inzetten van een huisbezoek bij alle huishoudens die op een locatie wonen waar sprake is van een verhoogde kans op bijvoorbeeld woonfraude. Een voorbeeld dat in dit kader genoemd wordt, is een bijstandaanvrager die aangeeft te wonen op een recreatiepark waar permanente bewoning op dat perceel niet is toegestaan.

Een argument voor het werken met risico-profielen zou kunnen zijn, dat er bij de uitkeringsaanvraag altijd extra aandacht is voor mensen met een verhoogd risico-profiel en dat hier direct bij de aanvraag over gerapporteerd wordt. Een argument tegen is dat het werken met risicoprofielen niet zo geschikt is in een gemeente met circa 500 bijstandsgerechtigden.

De wet biedt immers toch al de mogelijkheid om een huisbezoek af te leggen als het college meent dat dit op individuele gronden noodzakelijk is voor het kunnen vaststellen van het recht op bijstand. Daarnaast is het lastig om criteria vast te stellen op basis waarvan iemand een verhoogd risico op fraude heeft. Een ander argument tegen het werken met een risico-profiel, is dat het haaks staat op het principe dat men uitgaat van “te goeder trouw, tenzij.”

3. *Zou u het instrument “risico-profiel” bijv. ten aanzien van de woonsituatie in willen zetten of gaat u akkoord met hetgeen nu in de conceptnota staat?*

In paragraaf 3.5.4 “Handhavings- en opsporingsinstrumenten” wordt een aantal instrumenten genoemd die ingezet kunnen worden. Deze lijst is met opzet niet uitputtend, en laat ruimte voor maatwerk en nieuwe methoden die zijn toegestaan.

Niet genoemd is hier de mogelijkheid om bij een daartoe bevoegd bureau een onderzoek aan te vragen, waarbij cameratoezicht wordt ingezet. Dit is een vorm van opsporing die erg ver gaat, omdat iemand zonder dat te merken wordt gevolgd en op de foto en/of film wordt vastgelegd. Dit instrument kan bij hele zware fraudezaken bijdragen aan het verkrijgen van bewijs met betrekking tot bijvoorbeeld zwart werk of samenlevingsfraude. Het instrument camera-toezicht zou in hele specifieke gevallen – met toestemming van het college – kunnen worden toegevoegd aan de opsporingsinstrumenten.

4. *De vraag die voorligt: acht u het wel of niet wenselijk dat het college in specifieke gevallen onderzoek middels cameratoezicht kan inkopen bij een daartoe bevoegd bureau?*

In het vierde hoofdstuk wordt de bestuurlijke boete besproken.

Er is beleidsvrijheid mogelijk op de volgende onderdelen:

Paragraaf 4.2 Boetebeoordeling bij een hersteltermijn

De wet (art. 18a, lid 4 WWB) biedt de mogelijkheid om niet direct bij nulfraude (d.w.z. een schending van de inlichtingenplicht zonder dat er sprake is van een benadelingsbedrag) een boete op te leggen, maar om de eerste keer een schriftelijke waarschuwing te geven.

Voorgesteld wordt om van die kan-bepaling gebruik te maken.

5. *Kunt u hiermee instemmen?*

Na het bieden van een hersteltermijn moet de gemeente beoordelen of er een boete moet worden opgelegd wegens het niet, niet tijdig of onvolledig informeren van de gemeente. De wet biedt de mogelijkheid om geen boete beoordeling te doen bij iemand die na een hersteltermijn geen bijstand krijgt toegekend. Voorgesteld wordt om dan geen boete beoordeling te doen.

Het argument hiervoor is dat de gemeente dan geen financieel nadeel heeft ondervonden en geen extra werk heeft aan de boete-beoordeling. Zou het wel tot een schriftelijke waarschuwing komen (als er sprake is van nulfraude, dan kan dat) dan zou die persoon de eerstvolgende twee jaar geen waarschuwing meer kunnen krijgen. Zou iemand binnen twee jaar toch een bijstandsuitkering ontvangen, dan zou het door die boete-beoordeling kunnen zijn dat bij een eerste verzuim toch direct een boete opgelegd moet worden, als de termijn van twee jaar na de schriftelijke waarschuwing nog niet is verstreken.

6. *Kunt u ermee instemmen dat er geen boete-beoordeling wordt gedaan als er geen bijstand wordt toegekend?*

Paragraaf 4.6 Geen afronding van de hoogte van de boete.

In de WWB staat dat de bestuurlijke boete even hoog is als het benadelingsbedrag. In het Boetebesluit socialezekerheidswetten, staat dat de bestuurlijke boete op een veelvoud van € 10,- naar boven wordt afgerond. Voorgesteld wordt om de voor de klant meest gunstige situatie te kiezen: geen afronding naar boven.

7. *Kunt u hiermee instemmen?*

Paragraaf 4.7 Verlaging bij verminderde verwijtbaarheid

In de wet staat dat het college de bevoegdheid heeft om de boete te verlagen bij verminderde verwijtbaarheid. In dit kader wordt vaak verwezen naar het Boetebesluit socialezekerheidswetten. Daarin worden slechts 3 mogelijkheden genoemd waarbij er sprake is van verminderde verwijtbaarheid. NB. Er is dan wel al vastgesteld dat het gedrag toch in bepaalde mate verwijtbaar is, want bij onverwijtbaar gedrag volgt geen boete.

- a. Voorgesteld wordt om ruimte te laten voor andere mogelijkheden dan de drie in het Boetebesluit genoemde mogelijkheden. Dit wijkt af van wat veel gemeenten doen, omdat veelal verwezen wordt naar het Boetebesluit. In de wettekst van de WWB wordt echter niet direct verwezen naar het Boetebesluit. Er is dus ruimte voor gemeentelijke beleidsvrijheid.

8. Kunt u ermee instemmen dat er meer dan 3 redenen kunnen zijn voor verminderde verwijtbaarheid?

- b. Voorgesteld wordt om in geval van verminderde verwijtbaarheid een onderscheid te maken tussen de in het Boetebesluit genoemde situaties en eventueel andere aan te wijzen redenen van verminderde verwijtbaarheid. Hierbij wordt de keus gemaakt om bij in het Boetebesluit genoemde situaties een boete op de leggen van 25% van het benadelingsbedrag en in overige situaties 50%.

Adviseurs op het gebied van sociale zekerheid stellen vaak voor om bij verminderde verwijtbaarheid een boete op te leggen van 50%. In de conceptnota wordt een lagere boete voorgesteld als de situatie in het Boetebesluit genoemd is. De redenen hiervoor zijn:

1. De situatie waarin iemand verkeert is dan dusdanig ernstig dat het iemand niet volledig valt toe te rekenen dat er een schending van de inlichtingenplicht heeft plaatsgevonden. Er kunnen wellicht situaties denkbaar zijn dat er getwijfeld wordt tussen in het geheel niet verwijtbaar en verminderd verwijtbaar. Een relatief milde boete is dan op zijn plaats.
2. Er kunnen wellicht situaties denkbaar zijn dat er getwijfeld wordt tussen helemaal verwijtbaar en verminderd verwijtbaar. Dan lijkt een boete van 50% reëel.

9. Kunt u ermee instemmen dat er bij verminderde verwijtbaarheid boetes worden opgelegd van 25%, respectievelijk 50%?

Paragraaf 4.12 Boete bij recidive

De wet biedt de mogelijkheid om bij recidive een boete op te leggen tussen de 100% en 150%. Dit is beleidsvrijheid. Voorgesteld wordt om een onderscheid te maken tussen een eerste en een tweede recidive, zodat de boete stapsgewijs verhoogd wordt: van 100% (1^e boete) via 120% (2^e boete = 1^e recidive) naar 150% (3^e boete = 2^e recidive).

Bij een eerste recidive wordt voorgesteld om niet direct de volle 150% op te leggen, maar om een boete van 120% op te leggen, omdat de kans bestaat dat men dan nog aan het aflossen is van de eerste boete (en terugvordering). Omdat boetes en fraudevorderingen volledig betaald moeten worden, kan de aflossing een kwestie van jaren zijn. De keuze voor 120%, had ook 115% of 125% enz. kunnen zijn.

Voorgesteld wordt om bij de derde en eventuele volgende recidives binnen de wettelijke termijnen, wel op de maximale 150% te zetten. Dat doet recht aan het feit dat het hier om een fraudeur gaat die niet bereid is om het gedrag te verbeteren.

10. Kunt u ermee instemmen dat bij 2^e recidive een boete wordt opgelegd van 120% en bij de 3^e recidive of vaker een maximale boete van 150% ?

Paragraaf 4.13 Beslagvrije voet bij recidive

De wet biedt de mogelijkheid om gedurende 3 maanden tot verrekening van de boete bij recidive over te gaan, zonder rekening te houden met de beslagvrije voet. Dat betekent dat iemand dan niet kan rekenen op tenminste een gedeeltelijk inkomen. Dat leidt in veel gevallen tot de situatie dat iemand zijn vaste lasten niet kan betalen en niet in het levensonderhoud kan voorzien. De wet is op dit punt zeer streng geworden, maar de wetgever heeft hier wel een kan-bepaling van gemaakt als het gaat om recidive.

Voorgesteld wordt om bij huishoudens met minderjarige kinderen nooit gebruik te maken van de mogelijkheid om de beslagvrije voet te negeren. Voor zover de gemeente al iets kan betekenen voor deze kinderen, dan is het om de voorwaarden te creëren dat hun ouders de vaste lasten en het levensonderhoud kunnen betalen.

11. Kunt u hiermee instemmen?

Bij huishoudens zonder minderjarige kinderen wordt – conform externe adviseurs op het gebied van sociale zekerheid aangegeven - voorgesteld om naar het actuele banksaldo te kijken. Bedraagt dit meer dan drie keer de van toepassing zijnde bijstandsnorm, dan wordt voorgesteld direct de recidiveboete gedurende drie maanden te verrekenen met de bijstandsuitkering. Het idee is dat dan een aanzienlijk deel van de boete snel binnen gehaald wordt. Het geslonken banksaldo kan ook een prikkel zijn om betaald werk te accepteren. Na drie maanden geldt dan weer de bescherming van de beslagvrije voet. Naar verwachting komt een dergelijk positief banksaldo niet vaak voor.

12. Kunt u hiermee instemmen?

Bij een huishouden zonder minderjarige kinderen, met een actueel banksaldo lager dan drie maanden de van toepassing zijnde bijstandsnorm, wordt gedurende 1 maand volledig verrekend. Dit staat dan gelijk aan een maatregel van 100% gedurende een maand. Na die maand geldt dan weer de bescherming van de beslagvrije voet.

13. Kunt u hiermee instemmen?

Als iemand verhuist naar een andere gemeente en daar bijstand ontvangt, dan maken wij met de nieuwe gemeente een afspraak maakt over inning van een recidiveboete. Omdat het gemeentelijk beleid kan verschillen, wordt voorgesteld om die inning dan plaats te laten vinden op grond van ons eigen gemeentelijk beleid.

14. Kunt u hiermee instemmen?

Paragraaf 4.14 Terugvordering na een aflossing van 10 jaar

De wet maakt het de gemeente mogelijk om na een periode van 10 jaar te bezien of af gezien kan worden van verdere invordering van een fraudevordering. De voorwaarden hiervoor staan in de wet genoemd. Voorgesteld wordt om gebruik te maken van deze bevoegdheid omdat dan uitzicht bestaat om na betaling van de boete, alsmede 10 jaar aflossing van de fraudeschuld, te komen tot een situatie waarin men klaar is met deze fraudesituatie.

15. Kunt u hiermee instemmen?